

970

VIASKODÁSUNK FEHÉR ÖRDÖGÖKKEL

JÚDÁS LEVELE

IRTA:
SCHOLZ LÁSZLÓ
EVANGÉLIKUS LELKÉSZ

GYOR, 1948.

Előszó

Ez az áhítat-sorozat a Magyarhoni Evangélikus Lelkészek Egyesülete által 1947 aug. 26—29. napjain Gyenesdiáson rendezett Lelkészevangélizáción hangzott el, illetve az ott elhangzott szavaknak — ha nem is teljes, de bőséges — írásbeli vázlata volt.

Amit akkor ott a sorozat végén utószóként elmondottam, rövidre fogva most itt előszóként vetem papírra.

Júdás levele és annak hűséges magyarázata (erre pedig minden erőmből igyekeztem) — súlyos kritikát gyakorol. A kritika nem egyszer ellenkezést vált ki az emberből. Félő, hogy a következő lapokon megszólaló kritika is többekből némi ellenkezést vált ki. Talán arra is gondolhat valaki: ime, erről vagy arról az egyházi emberről esik szó. Nos, kétségtelen, hogy az írásmagyarázóra mindig hatással van az, amit maga körül lát, hiszen nem járhat behunytt szemmel. Mégis szeretnénk meggyőzni mindenkit afelől, hogy itt nem egy theologusnak vagy valamely theologiai irányznak a kritikája szólt és szólal meg, hanem velejében az ige kritikája hangzott és hangzik el mindnyájunk felett!

Való igaz, hogy amúgy is felettébb sok a kritika ma az egyházban, beérhetnénk jóval kevesebbel. De ha maga Isten kritizál bennünket az ő igéje által — és ki merné tagadásba venni, hogy Júdás leveléből is az Ő igéjének kardja nyúl ki felénk? —, akkor ez alól egyikünk sem vonhatja ki magát, sem az író, sem az olvasó, hanem alázatosan magunkra kell vennünk ítéletét. „Mert ha mi ítélők magunkat, nem ítéltetünk el. De mikor ítéltetünk, az Úrtól taníttatunk (néveltetünk-fenyítettünk), hogy a világgal együtt el ne kárhoztassunk.“ (I. Kor. 11, 31—32.)

Alázatosan kezdj hát bele az olvasásba, Keresztyén Olvasóm, s várj türelmesen a végre, mely az ítélet mögött megmentést ígér. Ha kételkednél egyik-másik szakasz helyességében, ellenőrizd a bibliai szöveg ismételt buzgó forgatásával. Ha csüggednél közben, énekelj a füzet végén közölt „Könyörgést“. Csak könyörögve s énekelve lehet elviselni az ige kritikáját.

Budapest, 1948 pünkösdjében.

Scholz László.

1. Dogma-ellenesek

„Júdás, Jézus Krisztusnak szolgálja, Jakabnak pedig atyafia, az elhívottaknak, akik az Atya Istentől megszenteltettek és Jézus Krisztustól megtartattak: Irgalmasság, békesség és szeretet adassék néktek bőségesen. Szeretteim, mivelhogy minden igyekezettel azon vagyok, hogy írjak néktek a közös üdvösség felől, kénytelen voltam, hogy intőleg írjak néktek, hogy tusakodjatok a hitért, amely egyszer a szenteknek adatott.” Júd. 1–3.

Az ú. n. *újszövetségi bevezetést* Júdás leveléhez, tehát a szerzőről, a címzettekéről, az irat keletkezési körülményeiről és céljáról való tudakozódást összezsugorítjuk néhány mondatba.

Szerzője nyilván nem Iskáriótes Júdás. De aligha is Jézus testvére, ámbár ezzel megegyeznék az, hogy „Jakabnak atyafia”. Nem valószínű, mert a levél tartalma az apostoli kor végére mutat. Júdás levele idői tekintetben az újszövetségi iratok utolsói közül való. Az apostolok már mint megholtak említettnek, mint tekintélyekre néz vissza rájuk a szentíró (17 v.).

Nemcsak a szerző ismeretlen, de az olvasók is. Annyit gyaníthatunk, hogy a levél pogányokból lett keresztényekhez fródott.

Kánon még ninesen, szabadon idéz apokrifus könyvekből: Hénókból, Mózes mennybemeneteléből. Tárnya: hare gnóosztikus hamis tanítók ellen, kik már ekkor feltűnnek a láthatáron. Tudjuk, hogy a gnózis ellen való hare a második század közepétől a harmadik század elejéig az egyház legfőbb belső harca volt. A gnóosztikusok azt hirdették, hogy ők magasabbrendű istenismerettel bírnak, ők lelkiek, szellemiek. A görög filozófia módjára megvetették a testet és nem volt érzékük a kinyilatkoztatás történeti jellege iránt. Azok a gnóosztikus tévitanítók, akik ellen Júdás levele küzd, ráadásul egy speciális fajta volt: libertinista gnóosztikusoknak nevezhetjük őket, mert szabados, erkölestelen életet éltek, mégpedig hamis tanításuk folyományaképpen.

Az újszövetségi bevezetésből legyen elég ennyi.

Annyit máris világosan láthatunk, hogy Júdás levelének intési nem alkalmazhatók egyszerűen az egyházban támadt hamis tanítókra általánosságban és így a mai helyzetre sem. Speciális eset az övé. Szakasztott olyan hamis tanítókat ma aligha találhatunk a köreinkben. Mégis meg fogjuk látni, ennek a kiesinyke levélnek hatalmas mondanivalója van ahhoz a témához, mely örök téma az egyházban: *mi az igazság és mi a hamis tanítás?*

Origenes mondja Máté-kommentárjában: „Júdás írt egy levelet.

Kevés sorból áll, de telve a mennyei kegyelemnek ígéivel! Nyissuk meg fülünket ez igék meghallására!

* * *

Júdás mint a Jézus Krisztusnak rabszolgája üdvözi olvasóit, kiket Isten kihívott a világból a gyülekezetbe, hogy ott őket a Jézus Krisztus számára megőrizze. Kívánja nékik, hogy Isten az ő irgalmasságából adjon szívükbe békességet és szeretetet bőségesen.

Ezután elárulja, hogy éppen egy *építő-tanító* jellegű epistola megírásába fogott teljes igyekezettel, mely szólt volna a minden emberekre egyetemesen kiíradt isteni megváltásról, a szótériáról, — amikor véstes híreket hallott hamis tanítók felléptéről és így kénytelen volt szándékát-változtatva *intő harcilevelet* írni. „Tusakodjatok — végsőkig hareoljatok — a hitért!”

Miért vállalkozik ez a jámbor, építő-tanító szándékú ember haragra? Lelkipásztori felelősségből!

Íme az első, amit mi is megtanulhatunk, libertinista gnosztikusok nélkül is. Ha igazán lelkipásztorok volnánk, akkor sokszor abba-hagynánk kitervelt esöndes gyülekezeti munkánkat és a közben jött sürgetős lélekméntésnek a feladatára vetnénk rá magunkat. Elkészülnek a híveink, hamis tanítók karjaiba futnak, mert mi végezzük hűséggel kiszabott munkánkat s nem tudunk ebből kiközökeni a szükség szerint.

Testvéreim! Úgy látom, ma nemesak a nagy evangélizációk boldog korát éljük, de a nagy tévelygéseket is. Igen, ezrek ébrednek fel a bűn álmából (és ennek örülnünk kell!), de legalább is százak hullanak ki az egyház közösségéből a mi lelkipásztori felelőtlenységünk miatt, vagy a gyávaságunk miatt, mert ezekhez a lelkekhez nem merünk közelférközni.

Ne ábrándozzunk; hamis tanítók mindig akadnak az anyaszent-egyházban. A próféta iige szerint: *kell* lenniök. És sokakat magukkal ragadnak. Ezt nem nézhetjük könnyelműen. Felelősek vagyunk a tévelygőkért! Ha másért nem, de ő miattuk és ő érettük magunknak is tisztáznunk kell az igaz tanítás és a hamis tanítás kérdését. Nem lehetünk bizonytalanok alapvető dolgokban. Tusakodjunk, végsőkig hareoljunk mi lelkipásztorok — a hitért!

Azt mondhatná valaki: a hitért igen, de nem a tanért. Vigyázzunk! Azt olvassuk: „tusakodjatok a hitért, amely egyszer a szenteknek adatott”. Hapaksz paradotheisé ... egyszersmindenkorra hagyományoztatott! (Úgyanebből az igéből való a paradozis, melyet hagyománnyal fordítunk.) A hit tehát itt nem a szívet betöltő bizalom értelmében áll, hanem a tételes hit értelmében. Ezt át lehet adni, hagyományozni lehet. Bátran mondhatjuk így is: a *„hittan”* értelmében! Később is ilyen értelemben szól róla a levél; építsenek az olvasók az apostolok beszédeire, mint a legszentségesebb hitre, hitbéli tanításra (17, 20 v.). Ez egyszer adatott. Rienecker segéd-könyvében megjegyzi: hapaksz, egyszer, vagyis minden újítás kizárásával. A helyzet tehát a következő: a hamis tanítók hozzák az újat. Júdás védi a régit, a tradíciót, az apostoli kor dogmáját.

Ezekután érthető, miért írtuk első áhítatunk címül: Dogma-

ellenesek. Mert a hamis tanítók elsősorban is az egyházi tan ellenségei, a tradicionális dogmatikával szoktak hadilábon állni, új tanítás vizsketteti a fülüket.

Mi volt azoknak a libertinista gnósztikusoknak az egyházellenes tanítása?

A 4. vers szerint: „az egyedüli Urat, az Istent, és a mi Urunkat a Jézus Krisztust megtagadják“. Ezt, meg a levélnek más részleteit számbavéve, a következőket állapíthatjuk meg: először is tagadták Krisztus istenségét; másodsor tagadták a teremtő Istennek a teljes dicsőségét. T. i. különböztettek a világteremtő és a legfelsőbb, magasságos Isten között. A teremtő Isten szerintük beszennyezte magát a matériával. A Magasságosnak ehhez semmi köze sincs. Akik gnósztikusok, azok a Magasságos lelkét bírják, ezért föltötte állnak a teremtett világrendnek, föltötte az angyaloknak, a teremtett világrend őrzőinek is. Ebből következik, mint látni fogjuk, hogy a testet is megvetik. Megvetik és nem zabolázzák meg, hanem szabadjára eresztik. Fő a lélek!

Mi ebben a hamis? Magának Istennek az ismerete! Nem esekély dolog tehát. A Jézus Krisztusban testté lett Isten más viszonyban áll a világgal, a testtel, a teremtettséggel, mint ahogyan azt a tévtanítók elképzelik. Pozitív viszonyban áll velük! A világot megváltja, a testet Szentlelke által templommá szenteli. Az apostolok tanításából ez ma is kiviláglik.

Ezzel eljutottunk mai elmékedésünk második nagy tanulságáig: éppen a lelkipásztori felelősség indítson bennünket arra, hogy otthonosak legyünk az egyház tiszta tanításában, az apostolok tudományában; úgy is mondhatnánk: az újszövetségi exegesisben, a reformátori teológiában, hitvallási iratainkban, melyek mégis csak velejében és tengelyében ragadták meg az Újszövetséget, a Jézus Krisztusban adott kinyilatkoztatást, a szentekre hagyott hitet!

Jól tudom, hogy nem ok nélkül való bennünk a dogmáktól való irtózás. A dogmatizálás, főleg a rációval frígyet kötvé, nem egyszer teremtett már nagy sívárságot az egyház történetében. De azért ne essünk az élménykeresztyénségnek abba a másik végletébe, amely irtózik a hitnek minden tételezésétől. Makárius moszkvai metropolita híres volt dogmatikájáról. Szerenesétlenül halt meg, vízbefult. Jellemző, hogy egy starec, a ráció-ellenes, élménykereső orosz léleknek hű kifejezője, ezzel kapcsolatban így szólt: „Azért fulladt vízbe, mert dogmatikát írt!“ Beh sok ilyen starec futkos közöttünk! Néha mi magunk is nem vagyunk-e ilyenek?

Értsük meg ma Júdás leveléből: *nem az a jó lelkipásztor, aki annyira csak a lelkekkel törődik, hogy nem törődhetik a dogmatikával, hanem ellenkezőleg az a jó lelkipásztor, aki éppen a lelkek biztos vezetése végett törődik a tiszta tanítással!* Milyen viasz, hogy a júdáskorabeli „gnósztikusok“ között mennyire kevés volt az igazi istenismeret. És milyen szomorú, hogy a „lelki“ hírből álló pásztorok kezei között vesztí el az egyház — s hitünk szerint a Krisztus is — a legtöbb lelket.

Testvéreim! Tusakodjunk a hitért, mely reánk hagyott drága örökségül!

2. Szabad-erkölessűek

„Mert belopózkodtak valami emberek, akik régen előre beirattak ezen ítéletre, istentelenek, kik a mi Istenünknek kegyelmét bujálkodásra fordítják, és az egyedüli Urat, az Istent, és a mi Urunkat, a Jézus Krisztust megtagadják.“ Júd. 4.

1537 Invoceavit vasárnapján Luther Schmalkaldenben prédikált Krisztus Urunk megkísértése történetéről. Sajátos témája volt: az egyház kísértéseiről szólt, melyeket Krisztus értünk is legyőzött. Beszélt pedig az egyház hármasság megkísértéséről. Az első kísértése az egyháznak a külső erőszak, az üldöztetések ideje volt; ez töltötte be az első három évszázad történetét. Ekkor az ördög ördögien, feketén jelent meg. A IV—VI. századokban azonban *fehér ördögként* kísértette a keresztyénséget, t. i. a belső eretnekségek és hamis tanítások által. A harmadik szakasz Luther szerint a középkori pápaság kora, midőn az ördög egyenest Isten székébe ült.

Miért nevezte Luther a második korszakban a kísértőt fehér ördögnek? Mert ebben a korszakban az ördög *benn* van az egyházban. Szájában az ige. A világosság angyalának van öltözve, másra se hivatkozik, mint a Lélekre. Valójában pedig belopózkodott idegen. Hatalma rontó idegen hatalom a gyülekezetben.

Innen vettük sorozatunk címét: *Viaskodásunk fehér ördögökkel!* A belopózkodott atyafiakkal, a nehezen leleplezhető hamis tanítókkal, nyájas ámtókkal. Nehéz harca ez az egyháznak, nehezebb, mint a külső erőszak ellen való önvédelem. Az erőszak — csak erőszak, de a hamisság sokszor az igazság látszatába öltözik.

Mégsem leleplezhetetlen a hamisság. Júdás bátor kézzel elválasztja a gyülekezetet a hamis tanítóktól. Az egyikbe tartoznak a „szentek“; a másik csoportba tartozókat viszont megvetően csak így nevezi: „valami emberek“, kik belopózkodtak. Mély istenismeretükre hivatkoznak ugyan ezek a gnósztikusok, Júdás azonban nem állja őket egyszerűen „istenteleneknek“ nevezni s kimondja rájuk Isten régen megírott ítéletét.

Honnan veszi ehhez a bátorságot? Rámutat a hamis tanítók erkölestelen, szabados életére!

Nem akármilyen gnósztikusok ezek, hanem *libertinisták*. Az ő mélyebb istenismeretükből szabados erkölesi életgyakorlat folyik. Hát persze! Ha a Magasságosnak, a felséges Istennek semmi köze a világhoz, a teremtettséghez, a testhez, akkor nem fontos a testnek megzabolázása. Elégséges, ha a lélek kegyelemben van. Kibiesaklott

logika, de íme a tanításukból mégis ez folyik. Vagy talán a szabados erkölestelen életfolytatás befolyásolja elméletüket? Ez is lehetséges. Tanítás és életfolytatás mindenesetre kölcsönösen hatnak egymásra! Ezzel megint nagy igazsághoz jutottunk el, amit ma is, mi is meg kell hogy szívleljünk.

Előbb azonban még térjünk vissza a libertinista gnóosztikusokhoz. Azt mondja a szentírő: „a mi Istenünknek kegyelmét *bujálkodásra* fordítják“. Aszelgeia — annyi mint: kiesapongás, bujaság, természetellenes nemi élet. Kirívó, súlyos erkölestelenséget bélyegez meg itt az ige. A későbbi példái is bizonyítják ezt. Említi a bukott angyalokat, kik az emberek leányaihoz mentek be (6. v.); angyalok — emberekhez; milyen természetellenes! Azután Sodoma és Gomora esetét hozza fel (7. v.). Egyneműeknek fajtalankodása volt a bűnük. Ugyanaz, amit Pál apostol Róm. 1-ben a görög-római pogány világról fájdalmasan megállapít. Itt tehát nem egyes erkölesi botlásokról, kisiklásokról van szó csupán, hanem arról, hogy embereknek szokásává, szenvedélyévé, élettvényévé lesz a bujálkodás vétke.

Csak még rettenetesebbé teszi e vétket, hogy a *kegyelmet* fordítják bujálkodásra. Az Isten legdrágább mentőeszközét piszkítják be. Kegyelemben állunk — tehát vétkezzünk! Aki így gondolkodik, az félreismeri az Istent s ettől fordul félre az erkölesi élete is. *Istennek a hamis ismerete gyakorlati istentagadásba visz!* Ezért jogos az ítélet felettük: istentelenek, akik a Krisztust megtagadják. Krisztus Lelkét nem kereshetjük fajtalankodó próféták közt!

Most pedig szóljunk *magunkról*.

Napnál világosabb, hogy *ilyen* libertinista csoportokat magunk között nem ismerünk. Vannak bőven fajtalankodók a világban és az egyház tagjai között is, de olyan alig akadhat, aki ezt az ő magasabbrendű istenismeretére és a Szentlélektől való megszállottságára viszi vissza. Még kevésbé akadhatnak olyan egyházi tanítók, akik ezt merik hirdetni és ezt merik gyakorolni. (Ámbár voltak már ilyen extra esetek is az egyház történetében! Néhány példáját látni fogjuk, amikor a fantasztaókról fogunk szólni; fantázia és rút bujálkodás könnyen találkoznak.) Mégis általában véve ez a libertinista fajta ma ninesen.

Annyit azonban tanulhatunk magunkra nézve is, hogy istenismeret és erkölesi élet, tanítás és életfolytatás, igazság és kegyesség úgy egymás mellé szorulnak a valóságban, mint az öklöbe szorított kezem ujjai!

Hogy a tan és élet viszonyában melyiknek van primér jelentősége, nem kívánom eldönteni. A tan és élet összefüggése ugyanis nem simplex igazság, sőt sokszor nagyon is komplikált. Bár én Lutherrel hajlom arra, hogy a tanítás befolyásolja jobban az életet. Luther ezt a nézetét sokszor kifejezésre juttatta. Ezért támadta ő a pápák tanítását, nem pedig az életüket; ha a tanításuk hamisnak bizonyul, akkor — úgy vélte — ebből amúgy is következik, hogy az életük is eltévedett. Hadd idézzem egy idevágó mondását: „Das ist wahr, wo die Lehre nicht recht ist, da ist unmöglich, dass das

Leben sollt recht und gut sein, welehes sich durch die Lehre muss lassen anrichten und nach derselben gehen.“

Hamis tanítás — hamis élet. Ez bizonyos. Igen, sokszor egészen a természetellenes kiesapongásig hat el. Szolgáltatom során két szomorú esetről is tudok, amikor „hívó közösségekbe“ járó asszonyok, kiknek ajkáról csak úgy dőlt „az Úr, az Úr!“ — megkörtövezték a gyülekezeti szolgálatban járó nőtestvéreiket. Szerencsétlen elesettek; rajongók és erkölestelenek egyszerre!

De hadd beszéljünk szorosabb értelemben magunkról. Nem befolyásolja-e az igében, a tanításban való gyengeségünk az erkölesi, talán éppen a nemi életünket? Vagy megfordítva, erkölesi életünknek mélységei nem homályosítják-e el az ige tiszta üzenetét? Nemcsak a házasság révébe még meg nem érkezett fiatalok küzködéseire gondolok, de a házáséletben élők kísértéseire is. En nem tudom, hogy a rajongásra való hajlamok mögött sokszor nem titkolt erkölesi vétkek húzódnak-e meg?

De ne csak negatívra, szóljunk *pozitívra* is a tan és élet szoros viszonyáról. En megvallom, hogy a tanításbeli biztonság rendkívüli módon tud formálni erkölesi tekintetben is. Ninesen nagyobb nyomorúság, mint az ige dolgaiban való bizonytalanság, mert ez az életfolytatásomat teszi ingataggá! Veszek egy példát. Ott van Gal. 5, 21. végén: „akik ilyeneket cselekesznek, Isten országának örökösei nem lesznek“. Milyen másként hangzik ez annak, aki *theologiai*lag is tudja, mit értsen Isten országán és Isten országának örökségén! Ezt nem szabad elveszítenem a felsorolt vétkek miatt. Tehát ellentálok a kísértéseknek! Óh, micsoda erőt ad, erkölesi erőt a kísértések között egy ilyen ígérek teljes és mély ismerete!

Végül hadd idézzek Luther Genesis-kommentárjából: *A hit az egész természet megváltozása és megújítása. Szem, fül és szív is mást lát, hall, érez, mint a többi emberé. Mert a hit eleven és hatalmas valami; nem rest megfontolás; nem úszik a szívén, mint a kaesa a vízen; hanem olyan mint a tűz által felforralt víz. Víz marad ugyan, de nem hideg víz többé, hanem meleg s merőben más víz. Így a hit is, mely a Szentlélek műve, más lelket teremt és más érzékeket és új embert!*

Luther itt a hitről beszél. De bátran mondhatjuk, hogy ez a hit itt nem más, mint az igében, az igaz tanításba vetett hit. Ennek a *tesztet* is át kell formálni, minden érzékünket! Mi sohasem lehetünk szabad-erkölesűek, függetlenek az Isten ismeretétől, hanem mindig csak kötött-erkölesűek, kötve az Isten szent akaratához és parancsolataihoz.

3. Elbizakodottak

„Emlékeztetni akarlak továbbá titeket, mint akik egyszer már tudjátok, hogy az Ur, amikor a népet Egyiptom földéből kiszabadította, viszontag azokat, akik nem hittek, elvesztette. És az angyalokat is, akik nem tartották meg fejedelemségüket, hanem elhagyták az ő lakóhelyöket, a nagy nap ítéletére örök bilincseken, sötétségben tartotta. Miképen Sodoma és Gomora és a körülöttök lévő városok is, amelyek azokhoz hasonlóan paráználkodtak, és mást test után jártak, például vannak előttünk, örök tűznek büntetését szenvedvén.“ Júd. 5—7.

Ady az Istentől távol élő embernek életét jól jellemezte ezzel a két szóval: vér és arany. „En tudom, állom, hogy ez: a Minden. S hogy minden egyéb hasztalan: Vér és arany, vér és arany.“ Költőtársa, Babits a bánat és vágy kettős indulatáról énekelt. „Két nővér megy, ó Lélek, örökön, az egyik előtted, a másik utánad: az egyik a fekete Bánat, a másik a vérszínű Vágy.“ Ez is jellemző a bűnben járó emberre. Júdás azonban sem nem az aranyat, sem nem a bánatot veszi a testiség indulata mellé, hanem az elbizakodottságot. *Gög és kívánság*, nála ez a kettő ismétlődik különféle variációkban, midőn a hamis tanítók életképét rajzolgatja.

Három ótestamentumi példán világítja meg, hogy a gög és kívánság rabjait az Isten ítélettel sújtja.

Először a pusztai vándorlók példáját veszi.

Isten kimentette őket Egyiptomból, átvitte őket hatalmas nagy mentő eselekedettel a Veres-tengeren. De ugyanez az Isten ugyanazt a népet, midőn később hitetlenkedett, zúgolódott, engedetlenkedett, keményen megbüntette: Káleben és Józsuén kívül senki sem léphette át az ígért földjét (IV. Móz. 14. 30; 26. 65.) A zsolttárosokat is foglalkoztatja ez a példa (Zsolt. 95. 106.) Az Újszövetséget is. Zsid. 3. szerint a Szentlélek szemére veti annak a nemzedéknek, hogy próbáratevéssel megkísértették az Urat, jóllehet 40 esztendeig látták az ő mentő eselekedeteit. I. Kor. 10-ben Pál apostol is a pusztai vándorlók példájára hivatkozva óv az elbizakodástól: azok részesültek lelki adományokban, „szentségekben“, de az engedetlenség miatt mégis elvesztek. A kegyelem, a bűnbocsánat nem jogosít fel bűn eselekvésére.

Júdás nem tagadja, hogy ezek a gnósztikusok is elnyerték a kegyelmet, mikor keresztyénné lettek, megkeresztelkedtek, de inti őket: el ne játsszák a kegyelmet erkölestelenségükkel, engedetlenség-

gükkel! Ne legyenek olyan magukbiztosak, elbizakodottak. Aki áll, vigyázzon, hogy el ne essék! A *securitas* ellen szól itten. A hamis tanítók jellemvonása a nagy önbiztonság a maguk dolgában. A lelki gőg. Mintha őket már semmi veszedelem nem érhetné.

A bukott angyalok példáját is felhozza.

A szentírás erről keveset tud. I. Móz. 6. elején találunk néhány sort arról, hogy az Istennek fiai, t. i. angyalok az emberek leányai közül vesznek feleséget és szülnék azok óriásokat. II. Pét. 2. 4. tud még erről, de ez valószínűleg Júdás megfelelő versének másolata. Júdás voltaképpen itt egy apokrifus könyvből, Hénókh apokalypsiséből idéz. Ott van színesen leírva, miként veszik el az ég angyalai a föld fiainak leányait, hogyan szülnék azok nékik óriásokat, mint pusztítják a földet, sőt tanítják meg az embereket varázslásra, hadviselésre, az asszonyokat a divatra és a szépítőszerkeknél használatjára.

Bukásuk oka nyilván ez a kettő: *gőg és testi kívánság*. Nem elég nékik mennyei fejedelemségük. Kívánják a földi gyönyörűségeket.

Büntetésük a zsidó hagyomány szerint az, hogy Isten a pusztaságnak sötét szakadékaiba, barlangjaiba veti őket és halmokat borít rájuk, míg majd az utolsó ítéletkor végleges ítéletet tesz felettük.

A libertinista gnosztikusok is telve vannak mind a kettővel: gőggel és testi kívánsággal, ezért büntetésük elkerülhetetlen.

Végül Sodoma és Gomora komor példájával int.

Vétkük a természetellenes fajtalankodás. Idegen, „mást test után jártak” — mondja az íge, t. i. az angyalokat akarták megfogni. Lót is, férfitétőre veszedelemben volt, csak a két angyal mentette meg a gyalázattól. Örök tűz lesz a büntetésük. Jel. 20-ban a kénköves tó ennek az emlékéből táplálkozik.

Arról már szóltunk, hogy a libertinusok nem akarták ismerni a nemi életnek Istentől szabott természetes határait. Most újra nem részletezzük.

A gőg és kívánság kettős vétkéből most tegyük a gőgre a hangsúlyt.

Kétségtelen dolog, hogy a gőg ninesen kötve a hamis tanításhoz. Telve van vele amúgy is minden ember. Ez valóban az ösbűn maga. De hogy az Isten ismeretével foglalkozókat különösen is megkíséríti az elbizakodottság bűne, azt mindnyájan tapasztalhatjuk. Theologus-bűnnek is nevezhetjük. És hogy a hamis tanítóknál mennyire kiütköző bűn, az is tapasztalat az anyaszentegyházban kezdettől mindmáig.

Láhe Vilmosnak van egy hasonlata, mely megérteti, miért undorító kiváltkép az Istenről tanító ember gőgje. Azt mondja: „Ha egy részeg bordalokat énekel, visszataszító, de ha prédikálni kezd még visszataszítóbb. Ilyen az önmagában bizonyos ember. Amikor imádkozik, akkor a legvisszataszítóbb!” Nos igen, ha e világnak a részége az elbizakodottság mámorában üti-veri az asztalt, még csak hagyján, de ha valaki ugyanebben a mámorban részes és prédikálni meg imádkozni kezd, az mindennél visszataszítóbb és undorítóbb.

Oh, azok a farizeus imádságok! „Hálát adok néked, hogy nem vagyok olyan, mint ez vagy az...” Erdekes tapasztalat, hogy ezeket az imádságokat nem a zárt kamrában szoktuk elmondani, hanem a közösségben, a közös imádság órájában, és az én elbizakodottságom, a bizonyágtétel alkalmával. Lehet, hogy formailag nincs is feltűnő hiba, hiszen mindenütt odatétetik: „Isten kegyelméből” történt velem ez meg ez; de belül a hangsúly ezen van: én! Pedig ez a kettő nem fér meg egymással: Isten kegyelme és az én elbizakodottságom. *Gerhardt Pál* mondja: elbizakodottságunk izzó orkán, mely kiszárítja az Isten kegyelmének folyamát. Bizony, kiszárítja.

G. v. Bodelsehwing írt egy könyvet *Wilhelm Schmidtről*, a feltalálóról. Ez a tudós naphosszat imádkozott földre hullva, küzdve a természet lezárt titkaival. Imádkozott és íme új meg új felfedezéseket tett és hálát adott az Istennek. Nagy sikert és dicsőséget szerzett azután neki az ú. n. Heissdampf feltalálása. És dicsőségének ez a korszaka, saját megvallása szerint, életének legsötétebb szakaszává lett. Elvesztette Istennel való meleg kapcsolatát. És ebben az időben megszűnt tőle a feltalálás ajándéka is. Míg csak újra alá nem vetette magát Isten akaratának és attól fogva alkotó ereje újonnan feltámadt. Ha már a természettudomány ismeretét így megronthatja a dicsőség átka, mennyivel inkább az istenismeretet. *Elbizakodottság és istenismeret nem járhatnak együtt. Tértanítás és gőg viszont szükségképpen együtt járnak.*

A döllyöt a bukott angyaloktól tanultuk, kiknek nem volt elég az égi méltóságuk, de ugyanakkor jó volt a föld leányaival való paráznaság. Mi is sokszor lelki gőg mellett nyugodtan kiszolgáltattuk magunkat alacsony indulatoknak. Micsoda neveltség: egy angyal gőgje az emberek leányainak hálószobájában! Ilyen neveltség a mi lelki elbizakodottságunk is és securitasunk is.

És nekünk evangélicizációt kedvelőknek külön is ügyelnünk kell erre a bűnre, mert nem minden alap nélkül való az, hogy a lelki gőgöt sokan a szemünkre vetik. Az sem lehet mentségünk, hogy talán a vádolóink is gögből vádolnak. Vigyázzunk, vigyázzunk!

Különösképp vigyáznunk kell arra, hogy egymást ne dicsérjük. *Seheurl* Kristóf egy levelében megdicsérte *Luthert*. Ezt feleli rá a reformátor: „Ez a mi nyomorúságos életünk szerencsétlensége, hogy mennél több baráti dicsérőnk van, annál veszedelmesebbek a számunkra!”

Isten legkevésbé a gőgöt boesáthatja meg. Ítéletet kell tartania felette! Ha angyaloknak nem kedvezett, akkor minket sem fog megkímélni. Ha az ősbűn miatt, melynek ez a veleje: „és lesztek olyanok, mint az Isten!”, ha mondom, emiatt olyan átkot boesátott Isten a világra, hogy attól nyögünk és más témája sínes az egyháznak, mint ennek az átoknak a rajza és a tőle való egyetlen szabadulás a Jézus Krisztus váltása által, — akkor vegyük komolyan mi is ezt a megváltást és engedjünk, amikor Isten meg akar váltani bennünket az elbizakodottság átka alól. Vagy szabadítás — vagy örök ítélet és a kénköves tó. Isten ítéleteivel nem lehet tréfálni.

Alázza meg gőgödet erkölcsi életednek sokféle szegénye. Mentsen meg gőgödötől és kívánságodtól Istennek igaz ismerete!

4. Fantaszták

„Hasonlóképen mégis ezek is álomba merülvén, a testet megfertőztetik, a hatalmasságot megvetik, és a méltóságokat káromolják. Pedig Mihály arkangyal, mikor az ördöggel vitakozván, Mózes teste felett vetélkedett, nem mert arra káromló ítéletej mondani, hanem azt mondá: Dorgáljon meg téged az Úr! Ezek pedig azokat káromolják, amiket nem tudnak; amiket pedig természet szerint tudnak, mint az oktalan állatok, azok által megromolnak.

Isten ítéletet tesz a hamis tanítók felett. Gögös és erkölestelen életüket nem kímélheti, mint ahogyan a pusztai vándorlókat, a bukott angyalokat, Sodoma és Gomora bűnöseit nem kímélhette meg az ítélettől. Minden épészü ember intést vesz ezekből a példákból. Hogy lehet, hogy a libertinista gnósztikusok ezt fel nem fogják, holott folyton folyvást dicsékednek az ő mélyebb istenismeretükkel?

Álomba merültek. Más magyarázat nincsen rá.

Az álomlátás itt nem kedvező értelemben szerepel. Lehet, hogy éppen vízióikra hivatkozva igazolták magukat, viselkedésüket a hamis tanítók. Júdás azonban ezeket az álomlátásokat nem ismeri el közvetlen isteni kinyilatkoztatásnak. Mint ahogyan az ótestamentumi igaz próféták sem ismerték el a hamis próféták látomásait. Az ő „álomba merülésük“ egyenlő a világos ítéletalkotás meghomályosodásával. Szerencsétlenek, akik nem látják, hogy maguktartásának miféle rettenetes következményeik lesznek. Az ő látásuk — vakság. Az ő álmuk — káprázat és megesalattatás. *Fantaszták!*

Képtelen dolgok történtek már a keresztényiségben az Írásra, a Krisztusra, a Lélekre való hivatkozással. Kezembe került néhány adat az 1900-as évek rajongóiról. Eppen a századfordulón fellépett Amerikában egy ember, kit a „Gyógyító“ néven ismertek; magát a visszatért Krisztusnak mondotta. Jézus 40 napos böjtjét akarta utánozni, de — belehalt. Két év mulva egy angol közösségnek a lelkesze állt fel a gyülekezetben, szólván: Én vagyok az Úr Jézus Krisztus, ki visszajöttem. A gyülekezet dicsőítette magasztaló énekekkel. A következő vasárnap azonban gúnyolódók sereglettek egybe és — távoznia kellett. Többé nem is hallottak Pigottról, mert ez volt a neve. Ugyanebben az évben Oroszországban egy baptista gyülekezetben fellépett Konraty Meljowany, mint az Isten Fia... Elme-gyógyintézetbe került. Nyomban ezután Indiában Gulam Ahmed,

a fanatikus mohammedán mondotta magát Krisztusnak. Alig telt el egy kis idő, és Afrikán egy orosz származású ember akart végigvándorolni: töviskoszorút tett a fejére, nehéz keresztet vett a vállára. A rendőrség azonban útjában megakadályozta. És a híres Dowie Sándor! Amerikában a Michigan-tó partján felállította a Sion Városát. Tagadta a hit által való megigazulást, mert ő a test és lélek teljes megváltottságát hirdette. De ugyanakkor megtiltotta a szeszes ital fogyasztását, a dohányzást és a disznóhús evését. Magát III. Illésnek, a Helyreállítónak nevezte. Tömegeket hódított meg. Végül is a saját hívei tették le.

Kirívó esetek, mondhatná valaki. Valóban azok. De hogyan fordulhattak elő egyáltalában? És hogyan hódíthattak meg embereket? És hol kezdődik a fantáziálás? Hol végződik a hit, mely kétszínű lenül. Ezért buktatta meg őt saját családja és legközvetlenebb környe-nyul, de még sem mehet át a fantázia birodalmába! Mi az a „cse-kély“ rajongás, a tiszta, józan tanítástól való „kiesinyke“ eltérés, ami még megengedhető a szeretet alapján?! Kiesiny kovász az egész tésztát megkeleszti. Barátaim! Nekünk állandóan ellenőriznünk és ellenőriztetnünk kell magunkat attól a hittől, mely egyszer adatott a szenteknek, hogy valamiképpen az álomba merültek útjára ne jus-sunk. Ma is vannak egyházunkban jelek, melyek azt bizonyítják, hogy nemesak az ige hat az igazságával, de az ördög is a fantáziá-jával! Réscn kell hát lennünk.

Júdás három vádat hoz fel a fantaszták ellen.

A testet megfertőztetik. Kiesapongó erkölestelenségük-ről már ismételtlen szóoltunk. Újat itt csak annyit találunk, hogy a szentíró megállapítja állatíva süllyedésüket. Magasabbrendűeknek képzelik magukat, de abban, amit a természettől fogva eselekesznek, amire minden magasabb vezetés nélkül is rájönnek, hogy miként lehet bujálkodni, — abban el kell pusztulniok.

Erdekes, hogy a vallásos fantaszták, a rajongók közül milyen sokan buktak el éppen ezen a ponton. A fentebb említett Dowie azon bukkott meg, hogy a többnejűség pártjára állt, nyilván nem érdekte-lenül. Ezért buktatta meg őt saját családja és legközvetlenebb környe-zete. Vagy ott van Boekelson Jánosnak, a leydeni szabólegénynek példája. 1534-ben rajongó társaival hatalmába kerítette Münster városát. Szörnyű dolgokat vitt végbe. Aki nem tartozott az ő szent népéhez, kiűzte a városból télnek idején. Megtörtént, hogy a pia-téren úrvaesorát osztott a feleségével. Észrevett egy idegent. Félbe-szakította a szertartást, kivezette az idegent, sajátkezüleg lefejezte, aztán — folytatta a szent cselekményt. Végül több feleséget vett. Az evik ott akarta hagyni. Büntetésül lefejezte. Többi asszonya így énekelt: Dicsőség a magasságban Istennek!

Fantázia és rút bujálkodás egy ágyban hálunk. Vigyázzunk egyikre épűgy, mint a másokra, mert egyik vonzza a másikat. Legyűnk az egyházban és a magunk életében is kíméletlenek, mind a rajongással, mind az erkölestelenséggel szemben.

Rendbontók. Ez a másik vád ellenök.

Az eredeti szöveg szerint: „A hatalmasságokat — küriótéta — megvetik.“ Miféle hatalmasságokat? Rienecker szerint a 4. versben említett két hatalmasság értendő, t. i. Isten és Jézus Krisztus. Más magyarázók szerint általában az egyházi felsőbbtséget kell értenünk. Ezt bizonyíthatná az is, hogy később a levél folyamán kifejezetre jut, mennyire nem tisztelik a hamis tanítók a gyülekezet vezetőit, a híveket szakadásra bírják. Akad magyarázó, aki még tágabban veszi a kört és a világi hatalmasságot is beleérti.

Talán a kör nagysága nem is döntő. A dolog veleje mindenképpen az, hogy rendbontók, *nem szívelhetik a felsőbbtséget*. E tekintetben is gőgösek, magukat felettből sokra tartják. És e tekintetben is fantaszták, mert felsőbbtség, törvény és alkotmány nélkül képzelik el az egyházi életet. Semmi sem jó, ami a „hivatalos“ egyháztól származik, mert ott együtt van a konkoly a búzával; ők ellenben a tiszta búzát képviselik, a megtisztított gyülekezetet.

Persze, legyünk igazságosak: akik küzdenek a fantaszták ellen, azok se mindig tisztelik a felsőbbtséget. Sajnos, egyházi életünkben ez a tisztelet meglehetősen megingott. Érezhető e tekintetben a nemzedék-váltás hullámverése is. Az ifjabb nemzedéknek igaza van abban, amikor tiltakozik az egyházban is elburjánzott barokkos embertisztelet ellen. De nincsen igaza, amikor a személyekkel együtt a hivatali méltóságot is követi. Kiveti, noha maga igényt tart az idősebbek elismerő szavaira! Kaptam mostanában két levelet. Koros, szolgálatuk vége felé járó tisztes egyházi férfiak írták. Nagyon szígyeltem magamat elolvasásuk után. Ilyen tisztelettudóan én talán még sohasem írtam, mint ők nekem, fiatalágom ellenére is megbeszélve a reám ruházott egyházi tisztelet. Barátaim! Vegyük fel a hareot a tiszteletlenség ellen és kezdjük el — magunkon!

Vakmerő káromlók. Ez végül a harmadik vád.

„A méltóságokat — doxai — káromolják.“ Angyali méltóságokról van szó. Ezeket a világrend őrzőinek tartották, kiknek az emberek alá vannak vetve. A hamis tanítók azonban nem érzik magukat alájuk vetetteknek, ellenkezőleg gőgjükben gyaláznai merik az angyalokat. Miért is ne gyaláznák őket, a teremtes őrzőit, ők, kik „lelkiek“ s felette állnak a teremtettségnek?!

Egy példát hoz ezután a Mózes mennybemenetele című apokrifus könyvből. Mihály főangyal még a bukott Lueifert sem merte káromolni s megítélni, hanem Istenre hagyta. Ezek a gnósztikusok még a jó angyalokat sem kémélik durva szájukkal! Ez annál kevésbé értelmes dolog, mert hiszen nem ismerik az angyalvilágot: „amiket nem tudnak, azokat káromolják“.

A rendbontásnak egy speciális esete forog fenn itt tehát: amikor *nyelvünkkel* vétekezünk feletteseink ellen és természetesen egymás ellen is. Persze, mindnyájan azzal szoktunk védekezni, hogy mi a jó ügy, az igazság érdekében támadunk, hareolunk szájunkkal (sokszor rágalmazunk is, midőn olyanokat mondunk, amiket nem tudunk!), — mindent az igazságért. Igenám, de lehet-e jó ügyet

rossz fegyverekkel védelmezni?! Egyházunkban most divatban van a támadó szellem. S mivelhogy nincs ellene retorzió, egyre vakmerőbbé válik. Vannak, akik ravaszul, köpenyeg alatt esinálják. És vannak, akik nyíltan. S ezek közül nem egy úgy véli, hogy a nyíltságával már igazolta is magát. Megmondja: én pedig nem tartom be a számat, megmondom az igazat, tőlem ne várjon senki elnézést, kegyelmet! Mintha bizony a nyelvünkkel való tudatos, el-tökélt vétkezés menthetné ennek a vétkek-jellegét!

Hadd említsem meg külön is az *iróniát és a gúnyt*. Egy Jézus életéről szóló könyvben olvastam (Otto Borchert: Der Goldgrund des Lebensbildes Jesu, 1928.), hogy Jézus a Hegyi beszédben, midőn a böjtölés ellen szól, És. 58, 5. versét idézi, de elhagyja belőle a szatirikus mondatrészeket, melyekkel a próféta a böjtölést esúfolja. Kierkegaard is jogos fegyvernek tartotta az iróniát az erkölcsi harag számára. Jézus nem! Sokan Lutherre hivatkoznak, hogy nyers beszédüket mentsék. Csakhogy Luther más korszakban élt; ő is tévedhetett; és azután milyen alázatos is tudott lenni! Miért nem követik őt az alázatosságban is azok, akik a nyers beszédben oly szívesen hivatkoznak reá?

Mi az eredmény? Csak az lehet, amit az ige jövendől: *belepusztulunk!* A szabadegyháziak is belepusztulnak az egyház-szidalmazásukba. És belepusztulnak az egyháziak is, mert bármennyire is racionálisnak képzelik magukat, káromló vakmerőségük a fantasz-tákra mutat; nem tudják megítélni, hogy viselkedésük milyen következményekkel jár!

Reális, reális — csak a szelidség s a szeretet.

5. Kain, Bálám és Kóré utódai

„Jaj nekik! mert a Kain útján indultak el, és a Bálám tévelygéseivel bérért szakadtak ki, és a Kóré ellenkezésével veszttek el” Júd. 11.

Tovább festi Júdás az ő libertinistáinak a jellemképét. Az Ótestamentum számára képeskönyv, új meg új példákat hoz elő belőle. Három példát már hozott, melyek bizonyították, hogy Isten ítéletet tesz a gőgös és testiségbe sülyedt embereken. Most három nagy eégéres gonosztevőnek az alakját ragadja ki. A hamis tanítók ezeknek a nyomdokain járnak. Jaj nekik!

Jaj nekik! mert a Kain útján indultak el.

Kaint mi az első testvérgyilkosságról ismerjük. Itt azonban nyilván nem erre kell gondolni. Hiszen ezek a libertinisták nem ölték meg senkit Kain módjára. A késői zsidó hagyomány igazít fűbe. E szerint Kain az érzéki ember típusa, ki megveti a mennyei világot, csak a földet nézi.

Voltaképpen egy újabb részlet ez a hamis tanítóknak ahhoz a vonásához, mely az ő testi kívánságokkal terhelt lényüket rajzolta meg. Testiségük nemesak a nemi életben, de általában is megmutatkozik. Mélyen az Istenben képzelik magukat, de ugyanakkor a földiekhez ragaszkodnak és ezzel elárulják, hogy éppen nem kell nekik a mennyei világ. Hazudnak, amikor égre függesztik szemüket, mert titkon még akkor is a földre kaesintanak.

Vajjon ma is mentesek ettől az ellentétől azok, akik hamis tanítók módjára a mennyei gyülekezetet akarják már itt e földön megvalósítani? Elszakadni a világtól! — hangzik a jelszó; az oda fel valókkal törődjete! De ugyanakkor ők is keresik a jobb állást, a dúsabb asztalt, a földi előmenetelt. És igen, mindnyájan vizsgáljuk meg magunkat, kell-e nekünk igazán az a mennyei haza, melyről oly szívesen prédikálunk vagy pedig szíves örömet maradnánk itt örökre?!

Jaj a Kain útján járóknak!

Jaj nekik! mert a Bálám tévelygéseivel bérért szakadtak ki.

Bálám homályos története kevésbé ismert még a bibliaolvasók előtt is. Nem árt, ha felidézzük emlékezetünkben. Bálám moabita király, mikor az ígért földjét elfoglaló Izráel táborát út mezőségén, megijed s elküld Bálámért, a híres látnokért és jövendőmondóért:

jöjjön és átkozza meg Izráelt, az ő átka bizonyosan fogantatos lesz. Bálám kételkedő ember. Pogány varázsló, de amellett megnyitja szívét az igaz Isten előtt is. És az Isten szól hozzá éjjel: Ne menj el, ne átkozd meg a népet, mert áldott az! A mágus engedelmeskedik Istennek és visszaküldi a követeket. De Bálám újra követeket küld hozzá, még előkelőbbeket és általuk pénzt s méltóságot ígér neki. És Bálám belesik a *pénz és becsvágy kísértéseibe* és újra megkérdezi az Istent ebben a dologban, jöllehet egyszer már világos kijelentést kapott. Erőszakolni akarja Istent, változtassa meg akaratát. És Isten — a titokzatos Isten! — elengedi Bálámot az ő görbe útjára. Elengedi, de azért haragja van rajta. Útközben angyalával állatja útját, megszólaltatja Bálám szamarát és háromszor is kényseríti, hogy átok helyett áldást mondjon.

Közben Bálám gyönyörű mondásait olvashatjuk. „Bálám pedig felele és monda a Bálám szolgáinak: Ha Bálám az ő házát arannyal és ezüsttel tele adná is nékem, nem hághatom át az Úrnak, az én Istenemnek szavát“ (IV. Móz. 22, 18.). „Nem ember az Isten, hogy hazudjék és nem embernek fia, hogy megváltozzék. Mond-e ő valamit, hogy meg ne tenné? Ígér-e valamit, hogy azt ne teljesítené? Imé, parancsolatot vettem, hogy áldjak; ha ő áld, én azt meg nem fordíthatom.“ (IV. Móz. 23, 19—20.) Sőt messiási jövendöléssel szól: „Csillag származik Jákóbból, és királyi pálcá-támad Izráelből“ (IV. Móz. 24, 17.).

Mindezek ellenére az Ótestámentum ítélete szerint nem szimpatikus egyéniség, sőt nagy gonosztevő. Fegyverrel ölik meg és ez Isten büntetése rajta (IV. Móz. 31, 8.) Neki tulajdonítja azt, hogy Izráel fiai elesábtattak a Bál-Peór erkölestelen kultuszára (IV. Móz. 25, 1—3; 31, 16). Az Ótestámentum azt a meghasonlott lelkű embert látja benne, aki pénzért, bérért az engedetlenség görbe útjára lépett. Az Újtestámentum is az engedetlenség és a pogányság embe-rét látja benne. A második Péter-levél szerint Bálám a gonoszság díjáért elhagyta az egyenes utat és törvényteleniséget követett el (II. Péte. 2, 15.). A Jelenések könyve a nikolaitákat hozza összefüggésbe Bálám tanításával, ki Izráelt a pogány bálványáldozatra és kiespangásra esábtotta (Jel. 2, 14.). Ő a *szektás csábító*.

Júdás az ő libertinistáiban felfedezi Bálám vonásait. A libertinisták is engedetlenek Isten parancsolatainak. Elesábtítják a gyülekezetből a híveket. Mégpedig nem önzetlenül, mert anyagi hasznuk van belőle!

Íme, érzékiségüknek egy újabb vonása. Nemesak erkölestelenek, nemesak ragaszkodott e világhoz, de belső indítékaik közt ott van a *bérnek, a jutalomnak, az anyagi haszonnak vágya* is. S ez annál aljasabb, mert lelki munkával, átok és áldás hatalmával sajtolják ki az emberekből. Képesek ismételtlen megkérdezni az Istent; nem változtatja-e meg világos kijelentéseit, akaratát? Talán mégis jobb lenne az ő gyülekezetének így meg amúgy. Közben pedig az igazi oka minden változás kívánságának az, hogy esőrog az arany. Óh, Júdás levelében sem tűnik el egészen az arany a vér mellől.

Testvéreim! Én úgy vélem, hogy a Bálám görbe útját is megjártuk mi már nem egyszer. Méltó a munkás az ő jutalmára — meg

van írva. De a Bálám története is még van írva. Csakugyan soha semmiféle üzlet nem szerepel a mi egyházi, lelki munkánkban? Irat-terjesztés, útiköltségszámolás, stólamegállapítás, ajándékelfogadás, a vándorprédikátoroknak vagy evangélizátoroknak kijáró ellátás dolgában minden tekintetben fehér a mi lelkiismeretünk? Tudunk olyan szektákról, melyeket külföldről pénzelték és politikai célokra használták fel őket; ez azonban csak úgy volt lehetséges, hogy akadtak vezetők, akik ezt vállalták saját szent gyülekezetük félrevezetésével. De vajjon az egyházon belül minden tiszta az anyagi javak, a külföldi segélyek dolgában?

Jaj a Bálámoknak, akik pénzért áldnak. Áldásuk önmaguk felett kimondott átok.

Jaj nekik! mert a Kóré ellenkezésével vesztek el.

Ez sem nagyon ismert történet. IV. Móz. 16. fejezetében van megírva, hogy Kóré vezetésével Dáthán, Abirá, On és még 250-en összeesküvést szőnek Mózes és Áron ellen. Ezek Kórénak unokatestvérei. Kóré nyilván ninesen megelégedve a Lévi fiai közt való rangjával. Tüske szemében Áronnak a külön papsága, háttérbe szorítottának érzi magát. Mózes megrendül a lázadáson és imádság által győz a nagy megkísértetésben. Isten pedig rettenetes ítéletet tesz a rajongó csoporton: elnyeli őket a föld.

Mi a tanulság belőle? Annak felismerése, hogy a rangért való harcot és a felettesek iránt érzett irigységet mily ravaszul leplezheti az ember szép lelki köpönyeggel. Kóré csoportjának kifogása is mily lelkinek látszik: Mózes és Áron, sokat tulajdonítottak magatoknak! miért a külön papság, mikor itt vannak a levíták? Azzal a bűnnel vádolják Mózes és Áront, amiben ők maguk leledzenek: a nagyra-vágyás bűnével. Amit nagy hangon elítélnék — az után óhajtoznak.

Bizony, de sok egyházi rangkérdésnek ez a nyitja. Aki nagyon támad felfelé, valószínű, hogy maga nagyon erősen kívánja a pozíciót! És mindig akad egy kis sereg, mely ezt helyesli és a vezér körül csoportosul, — míg el nem nyeli őket a föld.

A libertinisták is lázadnak a gyülekezetben, rajongó csoportokat alakítanak, lelki köpönyeg alatt testi gondolkodást rejtegetnek.

Ilyesféle manapság az, amikor „szabadság” jelszó alatt különböző csoportok szabadulni kívánnak az egyháztól, a felsőbbiségtől, a rendtől; de a jelszó valójában csak bűnök rabságát takarja.

Ha Kain, Bálám és Kóré utódait egy szóban akarjuk összefogni: a z e n g e d e t l e n e k n e k nevezhetjük őket.

Ők hárman az engedetlenségnek egyre *lejtő* útját is híven jelképezik. Elindul az ember az engedetlenség útján Kain világ-szerelmével. Folytatja Bálám anyagiasságával. Ez azonban már több az elindulásnál, ez már tévelygés. Végzi pedig a Kóré lázadásával s nem áll meg, csak a pokol fenekén. Jól vigyázzon mindenki, aki elindul az engedetlenség útján!

Dehát miképp engedelmeskedjünk? Engedelmeskedjünk először is azzal a tudattal, hogy mi az *Istennek* engedelmeskedjünk. Istennek, aki az ő mennyei világának rendje szerint kormányozza a mi földi

sorsunkat is. Ha Neki engedelmeskedünk, akkor ő bizonyára átállást is és mindent, ami a földi életre tartozik. Továbbá engedelmeskedjünk úgy, hogy ha valamit világos parancsolatjaként vettünk a mi Urunktól, akkor ne kezdjünk vele abban többé alkudozást, különben szamarak által fog bennünket észretéríteni. Végül engedelmeskedjünk úgy, hogy a lázadásnak mégcsak a esírája is elfojtasék bennünk.

Befejezésül hadd mondjam el a fiatal *Blumhardt* történetéből az ő engedelmességének egyik harcát. Már menyasszonya volt. Állásokra pályázott de sikertelenül. Hirdettek azután egyízben több kisebb állásra pályázatot, de ő azt írta anyjának: azokra nem is akar pályázni. Lelkiismerete azonban háborogni kezdett emiatt az „akar” miatt. Egy napi küzdelem után mégis benyújtotta a pályázatot és menyasszonyának már így írt: „Mostantól kezdve minden legkisebb állásra is pályázom, nem akarok még tovább is Isten útjába állani, oda akarok menni, ahol ő látni akar! Vezessen, ahová akar!” És Blumhardtot Isten jól vezette. Szolgáljon ez a történet vigasztalásul főképp a fiataloknak. De ne feledjük a legmagasabb poleon se, hogy Istennek ott is engedelmességgel tartozunk!

Ez az egyetlen egyenes út, a többi mind a Kain érzéki, a Bálám görbe és a Kóré lázadó útja!

6. Kétszer meghaltak

„Ezek szennyfoltok a ti szeretetvendégségeiteken, tartózkodás nélkül veletek lakmároznak, magokat hízlalják; víztelen, szelektől hányt-vetett fellegek; elhervadt, gyümölcstelen, kétszer meghalt és többször kiszaggatott fák; Tengerek megvadult habjai a magok rutságát tajtékózók; tévelygő csillagok, akiknek a sötétség homálya van fenntartva örökre.” Júd. 12—13.

Az Ótestámentom képeskönyve után a természet képeskönyvében lapoz egyet-kettőt a szentíró és megragadó hasonlatokkal szemlélteti a hamis tanítók hamis életét. Egy kissé széteső a szakasz, mert több apró vonás halmozódik benne egymásra. De milyen sokszor jellemzők életünkre épp az *apró vonások!* Egyetlen egyet se hagyjunk el. Alljunk meg minden hasonlata mellett.

Az első vonás — azt ugyan még hasonlat nélkül, nyílt beszédben hallhatjuk a hamis tanítókról — ily nevezet: lakmározók, magukat hízlalók-legeltetők. Megrontják a gyülekezet agapéját, szeretetvendégségét. A gyülekezet az agapén egyesül az Úrral és testvéri szeretet közösségét alkotja. Ünnepi áhítat és szent félelem tölti be őket. Ezek meg bemennek oda, mint egy korsóba — enni-inni; batyujukat kipakolják és mértéktelen esámesogással felfalják. Nekik ez a szeretetvendégség. És nem akarják észrevenni, hogy szennyfoltok a fehér asztalnál.

Ez is az ő érzéki mivoltukhoz tartozik, akáresak az eddigi említettek: a bujaság, a földiek szeretete, a pénzsóvárság; ezekhez esatlakozik az *életben-italban való mohóság* is.

Mi tagadás, a papságot nem éppen a vékony donga és a vézna testalkat jeleivel szokták ábrázolni. S ez nagyjából megfelel a valóságnak. Bizonyára oka ennek az ülő, szellemi foglalkozásunk, de sok esetben az önmaguk legeltetése is. Beszédes bútortárgy az ebédlőnk asztala. Szomorú, ha nagyünnepi ebédeink semmiben sem különböznek egy világi lakomától. Ebédlőnk falára kívánczó írás a salamoni példabeszéd: „Kést tégy a torkodra, ha mértéktelen vagy!” (Péld. 23, 2.)

Ezután következik négy hasonlat a természet képeskönyvéből.

A hamis tanítók víztelen fellegek, szelektől hányt-vetettek. De sok ilyet hajtott az égen a szél éppen ezen a nyáron; a földnek mégse volt haszna belőle: kiégett a zöldség, megszáradt a kukorica. A hamis tanítók ott ülnek a szeretetvendégségen, megjelennek a gyülekezetben, de semmi hasznót nem látnak tőlük az emberek. A keresztyén ember a másikért van, a keresztyén tanító kétszeresen is a másikért! Ne kívánjuk mi életünk egén a báránfelhők futását, esillogását. Nehéz áldással telt esőfelhőkre van szükség a szomjú földnek.

A következő hasonlat ugyanerről a témáról szól: gyümölestelen fák ök. Jézustól kezdve temérdekszer használt kép. Csak azért nem lehet elköpdatni, mert valóban még mindig kevés a gyümölcs életünk fáján s ahányszor halljuk a hasonlatot, mindig szíven talál. Márpedig ez is összefüggésben van az *istenismeretünkkel*, Istennel való közösségünkkel. Jak. 3, 17. versében leírva találjuk, hogy milyen a felülről való bölesség és többek közt azt olvassuk: jó gyümölcsökkel teljes. A libertinisták gnóziisa nem lehet felülről való bölesség, mert nincsen életük fáján ép gyümölcs!

Júdás itt megismétli a hamis tanítók felett kimondott ítéletet. Reménytelenül, kilátástalanul, jóvátehetetlenül gyümölesteleneknek bélyegzi meg őket. Nem elégszik meg azzal, hogy meghervadtottnak, hanem többől kiszaggatottnak, sőt *kétszer meghaltnak* nevezi ezeket a gyümölestelen fákat. Itt persze kiesik a hasonlatból, — mert mi az a kétszer meghalt fa? Ez csak úgy érthető, hogy Júdás a keresztséget érti az egyik halálon, t. i. a keresztség felvétele alkalmából meghaltak a bűnnek, beletemetkeztek a Krisztus halálába és így megelévedett, újjá is lett Krisztusban az ő életük. De a gyümölestenség rájuk hozta a második halált. Újra belevetették magukat a pogány élet szokásaiba, önzően maguknak kezdtek élni, vagyis visszaestek. Apostaták. Ezért vár rájuk az örök ítélet sötétsége.

1940—41 telén egy soproni rokonom kertjében a nagy hó súlya alatt letörték egy gyümölcsfának az ágai. Egyetlen egy ága maradt meg esupán. S mikor eljött a tavasz, virágot hozott. És érett a gyümölcs is a nyár hevében. És mikor eljött az ősz, a fa minden gyümölcsét azon az egy ágon hozta meg, annyit, hogy a sok gyümölcs terhe alatt leszakadt az utolsó ág is. Ez szép halál volt! Ez az első halál teljessége, a keresztségben vállalt szereteté. Ámde rettenetes a második halál, a visszaesett lelkek gyümölestelen életének vége.

Néhai *Gáncs Aladár*nak van egy megrázó előadása: *Visszaesett lelkek szolgálata* (Serkenj fel, aki aluszol e. kötetben, 147 kk. l.). Ma is emlékszem, mennyire megragadott ez az írás, amikor fiatal káplánként hagyatékát könyvbe gyűjtöttem össze. Azóta sem hallottam én erről a kérdésről egyházunkban, pedig körül vagyunk véve másodsor haldokló, gyümölestelen hívekkel és sokszor mi magunk is már-már agonizálunk. Olvassuk el ezt az írást egytől egyig mindnyájan, olvassuk el minden esztendőben egyszer, hogy fölrázson aléltságunkból.

Mostanában kezdem egyre jobban megérteni Luthernek a keresztyén ember szabadságáról szóló munkáját is. Nem annyira a szabadságról szóló részeket, melyekben kifejti, hogy a hit által mindent megnyertünk Istentől, hanem a szolgaságról szólókat, melyekből ki világlik, hogy mi a szeretet által kötelesek vagyunk minden embernek. *Istent a felebarátban kell szeretnünk!* A hitnek van és legyen haszna, gyümölese, mégpedig a szomszédom javára! Akinél ez a haszn nem nincsen meg, hamis tanítónak találhatik, mégha hibátlan is a dogmatikája. De nem hibátlan, sőt gyökeres hibában szenved.

Ne hagyjuk a visszaesetteket meghalni! Mi magunk se törődünk bele, hogy a másodsor való meghalás fele tartunk. Kínáljuk fel magunkat, időnket, pénzünket, szeretetünket, imádságunkat, mindenünket — a felebarátunk!

Tenger iszapja is ők, a hamis tanítók. Tengernek megvadult habjai, a maguk rútságát tajtékózik.

Úgy vélem ez a szemérmertlenség képe. A belső rútság kifelé törekszik, előbb-utóbb nyilván megmutatkozik. Az ember az erköfelen élet útján, ha csak az Isten ki nem rántja bűnéből, egyre jobban elzüllik s amit eleinte talán takargatott, takargatni tudott, azt később szemérmertlenül veti a világ szemé elé. Nines olyan bűn, amely napfényre nem jőne. Amint nem lehet titkolni a köhögést vagy esuklást, úgy nem lehet titkolni a „titkos“ bűneinket sem, legfőképpen nem a gyümölestelen, szeretetlen életet. Néha esodálkozunk, hogy az emberek olyan jól ismernek bennünket. Minden félreértés, tévedés mellett is egészében véve jól ismerik gyengeségünket, rátapintanak vérző sebeinkre. Így ismerhetők fel a hamis tanítók is. Milyen tipikusak! Lehetetlen fel nem ismerni őket. Bíróság előtt talán mit se tudnánk bizonyítani ellenük, mégse tévedünk, midőn rájuk ismerünk. A hullám tajtékzik és valahol partot ér.

Végül tévelygő csillagok.

Egy régi mítosz képe ez ugyanesak Hénókh könyvéből. E szerint egyes csillagok (angyalok?) fellázadtak Isten ellen. Isten a sötétségre vetette őket. Kimozdítottak pályájukról és mint bolygó planéták hol itt, hol ott jelennek meg.

Júdás hamis tanítóinak ninesen gyülekezetük, nines *egy* lelki otthonuk. Futkározó atyafiak. Be jellemző ez a rajongó tanítókra és a rajongó-esapongó elesábitott hívekre!

Jó néhányat ismerek a magam tapasztalatából is. Mikor első helyemről elkerültem, utánam jöttek — de bizonyára már hozám is másoktól jöttek —, akkor az én szavam volt nekik új. Aztán egy idő múltán tovább futottak. Egyikről másíkról tudom, hogy már a negyedik, ötödik „közösségnél“ tartanak. De vajjon az ilyeneknek több-e a gyümölesük, mint azoknak, akik *egy* gyülekezetben végzik szürke kis szolgálatukat? Aligha hiszem. A mi evangélikus egyházunk evangélicizációjának hareolni kell az ilyen lelkek ellen. Nem fegyverrel, kirekesztéssel, fenyegetéssel, hanem lelkipásztori felelősséggel, utánjárással és azzal, hogy lelki otthon teremtünk a gyülekezetben s kívánatosá tesszük azt. Nem gondolom ugyan, hogy ezt a fajtát ki lehetne irtani, — Luther írja: Istennek vannak olyan tyúkjai, melyek az ő gabonáját szemezik, de másutt tojnak — kiirtani nem lehet őket, mégis lelkipásztori utánjárással sokukat meg lehet menteni.

Es mi magunk se kívánjunk röppenő csillagok lenni az egyházban. Könnyebb másutt prédikálni, mint otthon. Ha rajtunk áll a választás, válasszuk a nehezebbet és csak akkor menjünk máshová, ha hívnak, ha világos, hogy emberek által maga Isten hív az engedelmességre. De az ilyen kirándulás is csak arra legyen jó, hogy otthon megújult erővel pásztoroljuk a nyáját.

Apróság ez is, de — mondottam — az apróságok nagyon jellemzők életünkre.

Összefoglalom: a keresztségben *meghaltál* a Krisztussal, nos, *élj* is *ő* veled!

7. Kikben nincs Szentlélek

„Ezekről is prófétált pedig Enok, aki Adámtól fogva a hetedik volt, mondván: „Imé, eljött az Úr az ő sokezer szentjével. Hogy ítéletet tartson mindenek felett, és feddőzzék mindazok ellen, akik közöttök istentelenek, istentelenségöknek minden eszelekedetéért, amelyekkel istentelenkedtek, és minden kemény beszédért, amelyet az istentelen bűnösök szóltak ő ellene. Ezek zúgolódók, panaszkodók, a magok kívánságai szerint járók; szájak kevélységet szól, haszonlesésből személyimádók. Ti azonban, szereltem, emlékezzetek meg azokról a beszédekről, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai mondtak. Mert azt mondták néktek, hogy az utolsó időben lesznek esüfolódók, akik az ő istentelen kívánságaik szerint járnak. Ezek azok, akik különszakadnak, érzékiek, kikben nincsen Szent Lélek.” Júd. 14—19.

Júdás kemény ítéletet tesz a hamis tanítókon. De hogy ez neki sem esik könnyen, tanúsítja újabb meg újabb bizonyíték-keresése. A most következőkben két bizonyítást sorakoztat fel. Először: A hamis tanítók nem mások, mint a prófétai jövendölésben megjövendölt istentelenek. Másodsor: A hamis tanítók nem mások, mint az apostolok által az utolsó időkre jósolt esüfolódók. Az ő felléptükkel a próféták és az apostolok jövendölései teljessédek be.

Vegyük elébb a prófétai jövendölést.

Érdekes, hogy ismét Hénókh könyvéből idéz a szentíró. Ebben ő Isten prófétai kijelentését találja meg. Ehhez hasonló prófétai kijelentést különben találhatott volna az Ótestámentumban is eleget. Talán azért veszi mégis ezt, mert itt négyszeresen megbélyegeztetnek az *istentelenek*, lényük, eszelekedeteik és beszédük tekintetében egyaránt. Márpedig ő azt akarja bizonyítani, hogy az ő libertinistái nem igazi istentismerők, ellenkezőleg Isten nélkül valók. Külön kiemeli, hogy maga Isten is tárgy a az ő istentelen beszédjükknek, tehát vakmerő káromlásuk túlmegy az emberek és angyalok gyalázásán. Másra itt megint nem gondolhatunk, mint arra, hogy a Teremtő Istent vetik meg, ki beszennyezte magát, szerintük, a matériával.

Néhány mondat következik ezután, melyek csak laza összefüggésben vannak az előbbiekkel. Azt mondja: *zúgolódók*, panaszkodnak a sorsuk miatt, elégedetlenek Isten világrendjével, azt szüntelen csak kritizálják; ugyanakkor saját kívánságaik előtt meghódolnak, önkritika nincs bennök!

Továbbá: szájuk kevélységet szól, Isten ellen is, nem adják meg neki a tiszteletet; ugyanakkor haszonlesésből *személyimádók*, tudnak egymásnak hízelegni. Minő kúsza ziláltság van lelkükben!

Mindezek a vonások nem újak az eddigiekhez képest, nem is alkalmazzuk őket sorra. Csak az utolsóhoz fűzünk egy gondolatot: figyeljük meg, hogy a hamis tanítók karjaiba sodródott emberek mennyire személyimádók tudnak lenni! Legtöbbször nem haszonlesésből, mint Júdás emberei, hanem a nélkül. De ez sem menti őket, midőn megállapítjuk: ugyanazok, akik a legkiválóbb egyházi ige-

hirdetöket lebecsmérlik, sőt hitetlennek bélyegzik, milyen nevelés rajongással tudnak csüngeneni az ő vezetőjükön, hogy felveszik szólás-módjaikat, mozdulataikat, még talán arerándulásait is. Nekünk igyekeznünk kell az objektivitásra, minden személynek egyforma tiszteletére.

Az apostoli jövendölés van soron.

A próféták mellé kerülnek az apostolok. Úgy szól az apostolokról, mint megholtakról, akiknek a beszédei fel vannak jegyezve és emlékeztethet rájuk. Az apostoli tiszt egyszerűsége és páratlan jelentősége világlik ki abból a tiszteletből, melyet ezek a szavak elárulnak. Krisztus apostolai a Léleknek, a kinyilatkoztatásnak, az ígének a hordozói. Az apostoli beszédek a prófétai beszédek mellé kerülnek. Sőt tartalmilag döntőbbekké válnak, mert hiszen a testté lett Igéről tanuskodnak.

Nem egy apostoli ígét idéz Júdás, hanem általában idézi az apostoli ígéhirdetésnek azt a jövendölését, hogy az utolsó időkben *csúfolódók* lépnek föl. II. Pét. 3. 3. szerint csúfolódásuk tárgya a parúzia elmaradása. Nos, éppen az ő felléptük az egyik jele annak — feleli Júdás —, hogy az egyház benneáll az utolsó világszakaszhban. Felfedi azután csúfolódásuk igazi okát: nem az igazság ingerli őket, nem az fáj nekik, hogy az Úr eljövetele késik; ellenkezőleg ennek csak örülnek, mert így a saját kívánságaik szerint járhatnak. Ha komolyan vennék a parúziát, akkor szomorkodnának a kimaradásán, halasztódásán, nem pedig csúfolkodnának rajta.

Az apostoli beszédek világosan szólnak arról is, hogy az utolsó időknek a csúfolkodói *különszakadnak* a gyülekezettől. Ide kívánkozik példának Pál apostol szava: „A Lélek pedig nyilván mondja, hogy az utolsó időkben némelyek elszakadnak a hittől, hitető lelkekre és gonosz lelkek tanításaira figyelmeztvén.” (I. Tim. 4. 1.) A szektásodás is az utolsó idő jele.

A legsúlyosabb ítéletet azonban ezekben a theologialilag is precíz szavakban mondja ki a szentfró az ő hamis tanítóira: *érzékiek, kikben nincs Szentlélek*. Érdemes a görög szöveget nézni: *psychikoi, pneuma mé echontes*.

Júdás itt egy finom különbségtétellel saját fegyverüket fordítja a hamis tanítók ellen. Azok folyton a Lélekre hivatkoztak, ők bírják a magasságos Isten lelkét, míg a közönséges gyülekezeti tagok, mondhatnánk a pusztán egyházas keresztények nem bírják ezt a magasabbrendű lelket. Júdás elismeri bennük a psyche-t, mely a görög filozófia szerint az ember legnemesebb része s ellentétben áll a testtel; de megtagadja tőlük az Isten Szentlelkét! Ezért nagy a harc minden időben a tévgyanúsok ellen, mert itt *lélek áll szemben lélekkel!*

Sokat mond ehhez a témához *I. Kor. 2. 10—16*. Mi áll benne? Isten az ő titkait kijelentette az apostoloknak a Szentlélek által. A Szentlélek olyan viszonyban van az Istennel, mint az ember természetes lelke az emberrel, mondhatnánk szinte: a Szentlélek Isten öntudata önismerete, mélységes titkainak ismerője. De ezt a Lelkét Isten adta s adja a hívőknek is, bennök lakik az ő Lelke és az ő Lelke merőben más, mint a világ lelke. Ebből következteti az apostol azt, hogy *csak pneumatikus ember foghatja fel az Isten dol-*

gait, ismerheti meg az Istent és beszélhet róla, mert csak az Isten bennünk lakó Lelke értheti, magyarázhatja az Isten Lelkének dolgait. Jelentős a 14. vers: „Psychikos de antrópos ou dechetai ta tou pneumatós to theou“, vagyis a *psychikus ember nem képes felfogni*, megragadni azokat, amik az Isten Lelkéből erednek, származnak. Mit jelent itt a psychikos? Nyilván nem a görög filozófia értelmében azt a bizonyos nemesebb részt az emberben, ellentétben a testtel, hanem az embert a maga földi, világhoz tartozó mivoltában! Ugyanazt, amit más összefüggésben Pál apostol éppen „testinek“ (sarkikos) mond. Ez a földi ember hiába henege az ő lelkével, természetes ismeretével, tehetségével, mégsem foghatja fel Isten dolgait. Aki viszont kapta, bírja Isten Lelkét, annak kijelentetnek a titkok és azt nem ítélni meg holmi psychikus ember. Végül Pál apostol arra alapítja ebbeli bizonyosságát, hogy ő bennük a Krisztus értelme, Lelke van. Ezt a Lelket Krisztus által kapták. Pál apostol szavaiból hihetetlen biztosság tudata sugárzik, akáresak a gnósztikusok szájából, mintha csak azoknak az elbizakodott szavait hallanánk. Igen, itt lélek áll szemben lélekkel. Ezért rettenetes az egyháznak ez a belső harca a fehér ördögökkel.

Már az őtestámentomi nagy prófétáknál állott ez a hare. Ezékiel Isten szájából kiáltja: „Jaj a bolond prófétáknak, akik az *önnön* lelkök után mennek“. (Ez. 13, 3.)

Rettenetes volt ez a hare Luther számára is a rajongókkal. Folyvást kénytelen velök szemben hangsúlyozni a verbum externum-ot, a külső igét, a szóig, a betűig menően. A Schmalkaldeni Cikkben áll: *Isten nem adja az ő Lelkét, csak az előtte járó ige által; akik az ige nélkül és az ige előtt akarják bírni a Lelket, azok euthusiaszták.* S Luther szerint ez az ösbűn.

Ma úgy vélem a külső igére való hivatkozás sem oldja meg a kérdést, mert a hamis tanítók is hivatkoznak a külső igére, illetve annak olyan magyarázatára, mely a lumen internumból, az ő belső megvilágosodásukból ered. És ott van Róm. 8, 16: „Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk.“ Isten Lelkének tehát van titokzatos kapcsolata a mi lelkünkkel. Nehéz itt a szétválasztás, a lelkek megítélése.

Rettenetes ez a hare ma is. Egyik legmegoldatlanabb egyházi problémánk ma: mi való a Lélektől és mi az ember lelkétől pl. az evangélikázciókban, mozgalmi eseményekben. Annál nehezebb ma a kérdés, mert oly kirívó erkölestelenségeket nem látunk, mint amilyenekre Júdás hivatkozott. Annál nehezebb, mert a tévitanítók ellen háborgók közül sokan, talán a legtöbben nem bizonyosak abban, hogy ők valóban bírják-e a Szentlelket és nem tudnak lelket szembeállítani a lélekkel vagy akáresak a vélt lélekkel is. Hol, kiben a Szentlélek?

Támpontot mindenestre nyújt az ige, a hitvallások és a józan, természetes igemagyarázati módszer. De a végső megoldásra várunk kell. A tennivalónk pedig addig is kettős: *tiszta igehirdetést és felelősségtől égő lelkipásztorkodást* végezni! Az első tekintetben sok történt egy évtized alatt, a másokban azonban elmaradtak vagyunk.

Könyörögjünk Istenhez, adja nekünk az ő Lelkét, hogy igazi *Lelki-pásztorok* lehessünk!

8. Mentsük meg őket

„Ti pedig, szerettem, épülvén a ti szentséges hitetekben, imádkozván Szentlélek által, Tartsátok meg magatokat Istennek szeretetében, várván a mi Urunk Jézus Krisztusnak irgalmasságát az örök életre. Es könyörüljetekek némelyeken, megkülönböztetvén őket. Másokat pedig rettentéssel mentsetek meg, kiragadva őket a tűzből, és utálva még a ruhát is, amelyet a test beszennyezett. Annak pedig, aki titeket a büntől megőrizhet, és az ő dicsősége elé állíthat ledhetetlenségben nagy örömmel. Az egyedül bölcs Istennek, a mi megtartónknak, dicsőség, nagyság, erő és hatalom most és mindörökké. Amen.”
Júd. 20—25.

Levele végén az apostol mégis megvalósít valamit eredeti szándékából: szól a keresztyén életről is néhány szót. De ennek is vonatkozása van a hamis tanítóktól veszélyeztetett gyülekezeti életre.

A keresztyén élet épülés a hitben. A hiten itt megint a hittant kell érteni. Azután imádkozás, melyet nem az ember lelke, énje, de a Szentlélek vezérel. Azután az Isten szeretetében való megmaradás, elkülönülés a büntől. Végül Jézus Krisztus irgalmasságának várása, mely az utolsó napon megmenti őket az örökéletre. Aki arra a napra tekint, nem élhet a bűnben. Júdás etikája is, akáresak Pálé, eschatologikus!

Es most következik a hamis tanítókra való utalás; a gyülekezetnek kötelessége, hogy akiket még lehetséges, azokat *megmentse!*

A 22—23. versek szövegkritikailag bizonytalanok. Mindenesetre benne foglaltatik az igében az a kívánság, hogy a *gyülekezet osztályozza az eltévedetteket.* Nem mindnyájan egyformán eltévelyedettek. Vannak, akiket könnyebben meg lehet győzni. Vannak, akiket határozott, gyors mozdulattal kell kiragadni környezetükből, mintegy a tűzből. Es lehetnek olyanok (egyik-másik kéziratt szerint), akiket ki kell rekeszteni, velük a közösséget meg kell szakítani, mert a gyülekezet számára reménytelenül elvesztek. Ezeket is szánják, de ne közösködjének velök.

Altalában két szóval lehetne kifejezni a keresztyén ember érzületét ebben a mentő munkájában: szájalom és félelem.

„Könyörüljetekek némelyeken.” Itt a szájalom.

Mintha ezt mondaná Júdás a gyülekezetbelieknek: keressétekek ezekkel az eltévedettekkel a találkozást, a beszélgetés és meggyőzés lehetőségét. A lipesei vita idején történt, hogy Luther bement

egy reggelen a Pál-templomba; a miséző szerzetesek riadtan menekültek előre, kifutottak a templomból, a szent edényeket is magukkal vive. Ők így gondolták az „eretnekekkel” való viszony tisztázását. A keresztyén ember ezt nem teheti. Lám, még Júdás is tud szánalomról, pedig az eddigiekben kemény s véglegesnek tetsző ítéletet mondott. Szinte ellene mond most önmagának, amikor szánakozó mentésről beszél, de — másként nem tehet.

Mi még inkább így kell, hogy tegyünk, hiszen az írásmagyarázat során kiderült, hogy mi magunk is többé-kevésbé tévelygők vagyunk. Milyen rettenetes volna számunkra az a gondolat, hogy egyetlen tanbeli tévedés vagy erkölesi kisiklás miatt ridegen kikerkesztenének bennünket az egyházból, leszednék rólunk a Lutherkabátot és nem léphetnének be többé a hívek gyülekezetébe!

Gánes Aladárnak fentebb idézett írása is hosszan szól arról, hogy a visszaesett lelkek szolgálatánál mekkora *türelemre és szeretetre* van szükség, míg megmenthetjük őket.

És nemesak türelemre, szeretetre, de *éberségre* is. Nem eléggé figyeljük egymást, nem eléggé őszintén közeledünk egymáshoz, nem eléggé hordozzuk egymást felelősségnek gondjával. *Aristoteles* úgy nevelte Nagy Sándort, hogy rézgolyóval a kezében tért nyugovóra. Minden éjjel többízben is esőrömpölve esett a rézgolyó az ágy elé helyezett réztányérba. A zöreijre neveltje is fölébredt. Egyszer meg is kérdezte mesterét: miért háborítja ezzel mindkettőjük álmát? „Királyt akarok nevelni Macedóniának!” — felelte. És elmondta, hogy ő ezt a vándordarvaktól tanulta. Az őrdaru, midőn éber álmát szendergi, egyik lábának ujjai közé követ vesz, valahányszor elejt, rögtön felkapja és minden alkalommal széttekinzt az alvó, fáradt seregen. „Ti királyok! őrei vagytok a népnek, vigyázatok, mélyen ne aludjatok!” — Ti pásztorok! őrei vagytok a nyájnak, vigyázatok, mélyen ne aludjatok!

A szánalommal együtt kell azonban járnia a félelemnek. Amikor az ember eltévelyedetteket ment, könnyen maga is megpörkölődik. Júdás azt ajánlja a híveknek, hogy még a ruhát is utálják, amiben azok a bujálkodó emberek járnak. Gal. 6. 1. verse így figyelmeztet: „Atyámfiai, még ha elfogja is az embert valami bűn, ti lelkiek, igazítsátok útba az olyant szelidségnek lelkével, ügyelvén magadra, hogy meg ne kísértessél te magad is.” Útbaigazítani szelidség lelkével: ez a szánalom. Meg nem kísértetni: ez a félelem.

A hamis tanítóktól az egyháznak félni kell. Nem lehet csak szánalommal és szelidség lelkével ezt a kérdést kezelni. Határozott és kemény ítélekezeseket is kell tenni! Ez a hars *önvédelemi harc*. Az egyháznak féltenie kell a híveket a rajongástól. Az egyháznak bátran kárhoztatni kell olyan tanításokat, amelyeket megvizsgált és az apostolok tudományától eltérőnek talált. 1930-ban nagy ünnepséget rendeztek az Ágostai Hitvallás 400 éves jubileumán. Felolvasták a hitvallást, de az ú. n. „kárhoztató formulákat” elhagyták. Mert meggyengült a hitvallásosság.

A *közösséget* védeni kell. Az egyéni keresztyén életet nem uni-formizálhatjuk, nem is szabad, sőt azon kell lennünk, hogy minden

egyedül érettség, önálló keresztyén legyen. De veszély esetén az egész testet kell védeni és a védekezésben egy organizmussá kell lenni. Olvastam valahol a szifonoforákról. Ezek tengeri állatok. Úszóharangjaik vannak. Önálló kicsiny élőlényekből tevődnek össze. A kicsiny lények kirajzanak és uszkálnak a közelben, de ha veszély közelít, akkor mint egy rozetta, egy organizmussá zárulnak össze és mentve vannak.

Ez áll nemcsak az egyes és a gyülekezet viszonyára, de úgy vélem, áll a gyülekezeti csoportok és a gyülekezet, valamint az egyházi csoportosulások és az egyház viszonyára is. Szabad csoportokra oszlanunk, kisebb-nagyobb közösségeket alkotnunk, nem is lehet másként keresztyén közösségi életet élni; de ez sohasem történhet az egész testnek, a gyülekezetnek a rovására és az egyház megbontására. Mindenki százszor gondolja meg, mielőtt új szokásokat bevezet a gyülekezetébe vagy szabadságokat enged, hogy vajjon mit jelent az az egészre nézve! A legkisebb kisiklástól is félni kell.

Mentsük hát a menthetőket! Mentsük magunkat is, engedjük, hogy az Isten minket is megmentsen!

Könyörgés hamis tanítóktól való szabadításért

Júdás levele

Dallama: *Semmit ne bánkódjál...*

1. *Uram, ments meg minket hamis tanítóktól,
Fehér ördögöktől, nyájas ámitóktól,
Kik belopózkodtak a gyülekezetbe,
Úgy rontják igédet a nyáj közepette.*
2. *Nem állnak a hitben, igaz ismeretben,
Amely a szenteknek adatott régebben,
Az apostoloknak drága idejében, —
Hagyatott reánk is nagy örökségképpen.*
3. *Istenünk kegyelmét rút bujálkodásra
Fordítják, romlásuk Sodoma romlása,
Büszkék lelkiekre, de csak mind érzéki,
Testét gerjedelmes vétkekkel fertézi.*
4. *Felfuvalkodottak, igazságuk költött,
Bukott angyaloktól tanulták a dölyföt.
Ajkukon nem ritka vakmerő káromlás,
Mindenütt nyomukban szakadás és bomlás.*
5. *Kainnak szemével csak a földöt nézik;
Bálám görbe útján kanyarognak végig:
Pénzért tudnak áldni, ha kell, átkozódni:
Lázognak, akárcsak Kóré rajongói.*
6. *Magokat hizlalják, lakmározzák folyvást,
De azt ne remélded, hogy tőlök hasznot látsz:
Víztelen fellegből nem hull eső csöpp se,
Meghervadt fának nincsen ép gyümölcse.*
7. *Kétszer is meghaltak. Először a bűnnek,
A szent keresztségbe mikor elmerültek,
Másodszor meg akkor süllyedtek halálba,
Midőn visszatértek pogány hamisságra.*
8. *Mint pályátlan csillag bolyonganak szerzte,
Meg nem maradhatnak egy gyülekezetbe,
Magok kívánsága űzi-hajtja őket,
De nem a Szentlélek, szegény tévelygőket.*
9. *Ments meg, Uram, tőlük! És őket is mentsd meg,
Mentsd meg velünk együtt a gyülekezetnek,
Mert Tenálad nélkül tévelygünk mindnyájan —
Uram, sok jó pásztort adj nekünk a nyájban!*

TARTALOM

	Lap 3
Előszó — — — — —	
Júdás levelének magyarázata:	
1. Dogma-ellenesek — — — — —	5
2. Szabad-erkölcsűek — — — — —	8
3. Elbizakodottak — — — — —	11
4. Fantaszták — — — — —	14
5. Kain, Bálám és Kóré utódai — — — — —	18
6. Kétszer meghaltak — — — — —	22
7. Kikben nincs Szentlélek — — — — —	25
8. Mentsük meg őket! — — — — —	28
Könyörgés hamis tanítóktól való szabadításért (egyházi ének) —	31

